

Sběr dat o kvalitě pracovního života v České republice v roce 2022

 21.12.2022

Survey of Quality of working life in the Czech Republic in 2022

Martin Štěpánek¹

¹Výzkumný ústav bezpečnosti práce, Česká republika, stepanek@vubp.cz

kvalita pracovního života

indikátor kvality pracovního života

Česká republika

Abstrakt

Indikátor subjektivní kvality pracovního života (Subjective Quality of Working Life index; SQWLi) je v již více než deset let používán k měření kvality pracovního života v České republice. Výzkumný ústav bezpečnosti práce ve spolupráci se Sociologickým ústavem Akademie věd České republiky každoročně pořádají populačně reprezentativní sběr dat, za účelem sledování změn v kvalitě pracovního života na makroekonomické úrovni. Tento článek popisuje sběr dat v roce 2022 a jeho hlavní výsledky.

Klíčová slova: SQWLi, kvalita pracovního života, Česká republika

Abstract

The Subjective Quality of Working Life index (SQWLi) has been used to measure quality of working life in the Czech Republic for more than a decade. Every year, a population-representative survey is conducted by the Occupational Safety Research Institute in collaboration with the Institute of Sociology of the Czech Academy of Sciences to deliver insights into changes in quality of working life at the macroeconomic level. This article presents the data collection done in 2022, as well as its key results.

Keywords: SQWLi, quality of working life, Czech Republic

Úvod

Dotazník s názvem *Indikátor subjektivní kvality pracovního života (Subjective quality of working life index – SQWLi)* byl v rámci spolupráce mezi Výzkumným ústavem bezpečnosti práce a Sociologickým ústavem Akademie věd České republiky metodologicky vyvíjen od roku 2004 (viz Vinopal, 2009, Vinopal, 2011, Vinopal, 2012, Vinopal and Pospíšilová, 2021). Jedná se o sadu 18 aspektů pracovního života utříděných do šesti klíčových domén: odměňování, vztahy, čas, seberealizace, jistota a podmínky (po třech aspektech v každé doméně). U každého aspektu respondenti v

rámci reprezentativního výzkumu odpovídají, jak jsou pro ně osobně důležité a následně, jakým způsobem je hodnotí ve svém současném zaměstnání. Na základě validizované struktury aspektů je z odpovědí respondentů možné vypočítat souhrnné indexy důležitosti a hodnocení pro daných šest domén pracovního života a také celkové souhrnné indexy důležitosti a hodnocení pro všechny aspekty dohromady. Výsledky je dále možné agregovat a analyzovat na úrovni podskupin obyvatelstva (např. muži vs. ženy, dle věkových kategorií).

V roce 2015 byla Metodika dlouhodobého monitorování subjektivní kvality pracovního života v České republice certifikována Ministerstvem práce a sociálních věcí (Vinopal et al., 2015). V současné době dochází pomocí SQWLI každoročně ve spolupráci obou institucí k reprezentativnímu šetření kvality pracovního života. Data jsou následně agregována do souhrnných indexů a prezentována v interaktivní online aplikaci na webových stránkách projektu www.pracovnipohoda.cz, kde si zájemci mohou dotazník SQWL také vyplnit a porovnat svou subjektivně vnímanou kvalitu pracovního života s reprezentativním vzorkem populace, specifikovaným přímo v aplikaci. Originální anonymizovaná data na úrovni jednotlivců jsou tamtéž k dispozici ke stažení.

Sběr dat

Sběr dat v roce 2022 proběhl ve spolupráci s agenturou MEDIAN v termínu od 26. 10. 2022 do 30. 10. 2022 a zaměřil se na ekonomicky aktivní, pracující obyvatele ČR mezi 18 a 65 roky. Reprezentativnost byla měřena na základě kvót pohlaví, věku, vzdělání, kraje, velikosti obce a typu ekonomické aktivity podle dat shromážděných Českým statistickým úřadem (viz Tabulka 1). Sběr dat proběhl metodou online dotazování (CAWI) s celkovým plánovaným počtem 1250 respondentů.

Respondenti byli vybráni z online panelu MEDIAN tak, aby byli zastoupeni především ti, kteří se účastnili předchozí vlny sběru dat v roce 2021. Zbýlý počet do 1250 respondentů byl doplněn bez omezení tak, aby byla zachována celková reprezentativnost souboru s tím, že přednostně byli vybíráni ti, co vyplnili některou z předchozích vln výzkumu. Ve výsledném zastoupení bylo 981 respondentů, kteří se zúčastnili předchozí vlny výzkumu a 275 nových respondentů.

Celkem bylo obesláno 2367 respondentů, navrátilo se 1271 vyplněných dotazníků. Celková úspěšnost dotazníků byla 61,9 %, čili 902 oslovených respondentů nereagovalo. Na kvótě nebo filtru vypadlo 106 respondentů ze 1465, kteří do dotazníku vstoupili (incidence byla 92,8 %). Dva respondenti byli dodatečně vyřazeni, protože uvedli, že reálně nepracují (později v otázce, která nebyla filtrační). Každý respondent byl osloven s nabídkou účasti ve výzkumu, na vyplnění dotazníku měli dva až tři dny. Téměř každý respondent byl minimálně jednou urgován. Respondentovi za vyplnění dotazníku připadla odměna 45 Kč. 210 respondentů (20 %) věnovalo odměnu nadaci.

Dotazník zobrazoval položky výroků postupně po jedné na obrazovce, trojice náhodně rotovaly a zároveň náhodně rotovaly položky uvnitř trojic. Průměrný čas vyplnění dotazníku byl 17 minut. Mediánová délka dotazníku činila 14,8 minut. Kromě dotazníku SQWL[1] byly shromážděné informace o celkové spokojenosti s životem a výhledem v pracovním životě pro následujících 6 měsíců.

	KVÓTY	POPULACE	SQWLI	SQWLI VS. POPULACE
Pohlaví				
Muž	694	55.5 %	55.6 %	0.1
Žena	555	44.5 %	44.4 %	-0.1
Věk				

18-29 let	201	16.1 %	15.3 %	-0.8
30-39 let	311	24.9 %	25.8 %	0.9
40-49 let	360	28.8 %	28.8 %	0.0
50+ let	377	30.2 %	30.2 %	0.0
Vzdělání				
ZŠ a SŠ bez M	486	38.9 %	38.2 %	-0.7
SŠ s M	460	36.8 %	36.2 %	-0.6
VŠ, VOŠ	304	24.3 %	25.6 %	1.3
Kraj				
Praha	162	13.0 %	13.0 %	0.0
Středočeský	158	12.7 %	12.6 %	-0.1
Jihočeský	75	6.0 %	6.0 %	0.0
Plzeňský	69	5.5 %	5.5 %	0.0
Karlovarský	36	2.9 %	2.9 %	0.0
Ústecký	93	7.4 %	7.4 %	0.0
Liberecký	50	4.0 %	4.0 %	0.0
Královéhradecký	65	5.2 %	5.3 %	0.1
Pardubický	61	4.9 %	4.9 %	0.0
Vysočina	59	4.7 %	4.7 %	0.0
Jihomoravský	139	11.1 %	11.1 %	0.0
Zlínský	68	5.4 %	5.6 %	0.2
Olomoucký	73	5.8 %	5.8 %	0.0
Moravskoslezský	142	11.3 %	11.3 %	0.0
Velikost místa bydliště				
0-799 obyvatel	170	13.6 %	12.6 %	-1.0
800-1 999 obyvatel	158	12.7 %	12.1 %	-0.6
2 000-4 999 obyvatel	146	11.7 %	12.5 %	0.8
5 000-14 999 obyvatel	173	13.8 %	13.4 %	-0.4
15 000-29 999 obyvatel	130	10.4 %	10.8 %	0.4

30 000-79 999 obyvatel	140	11.3 %	12.0 %	0.7
80 000+ obyvatel	173	26.5 %	26.6 %	0.1
Hlavní ekonomická aktivita				
Zaměstnanec	1038	83.0 %	84.0 %	1.0
Soukromník	212	17.0 %	16.0 %	-1.0

Tabulka 1: Reprezentativnost shromážděných dat

Kvalita pracovního života

Jak je možné vidět z Obrázku 1, celková důležitost aspektů kvality pracovního života a jejich hodnocení byly v průměru nezměněny oproti předchozímu roku. I důležitost a hodnocení jednotlivých domén zůstalo v podstatě nezměněné a, jak ukazuje Obrázek 2, nejvyšší důležitost stále s předstihem drží odměňování (nejméně důležitá je seberealizace), zatímco nejlépe hodnocené jsou pracovní podmínky a nejhůře časové aspekty práce. Další informace s možností zobrazení výsledků pro jednotlivé podskupiny populace a porovnání s daty z předchozích let jsou k dispozici na <http://www.pracovnipohoda.cz/grafy/>.

Obrázek 1: Vývoj hodnot SQWLi v čase

Obrázek 2: Porovnání důležitosti a hodnocení domén SQWLi

Závěr

Kvalita pracovního života patří mezi hlavní faktory ovlivňujícími produktivitu a udržitelnost českých podniků, stejně jako psychické a fyzické zdraví zaměstnanců a živnostníků. Její plošné a opakované měření pomáhá identifikovat změny v čase a především zdroje případných problémů. Díky těmto informacím pak mohou odborníci lépe utvářet politiku zaměstnanosti a hledat vhodné intervence na individuální, firemní i celostátní úrovni.

V roce 2022 byla kvalita pracovního života měřena indexem SQWL u 1271 ekonomicky aktivních obyvatel mezi 18 a 65 roky. Výsledná důležitost a hodnocení aspektů subjektivně hodnocené kvality pracovního života zůstaly v porovnání s předchozími roky nezměněné. Další informace a interaktivní grafy jsou k dispozici na www.pracovnipohoda.cz/grafy/.

Dedikace

©2022

Tento výsledek byl finančně podpořen z institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace na léta 2018-2022 a je součástí výzkumného úkolu **05-S4-2022-VUBP Kvalita pracovního života 2022**, řešeného Výzkumným ústavem bezpečnosti práce, v. v. i., v roce 2022.

Reference

VINOPAL, J. 2009. The Instrument for Empirical Surveying of Subjectively Perceived Quality of Life. In: *The conference Working conditions and Health and Safety surveys in Europe: stocktaking, challenges and perspectives, 18-19 March 2009*. Brussels: European Trade-Union Institute, 2009.

VINOPAL, J. 2011. Indikátor subjektivní kvality pracovního života. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*. 2011, vol. 47, no. 5, s. 937-965.

VINOPAL, J. 2012. The discussion of subjective quality of working life indicators. *Sociológia-Slovak Sociological Review*. 2012, vol. 44, no. 3, s. 385-401.

VINOPAL, J. ...[et al.]. 2015. *Metodika dlouhodobého monitorování subjektivní kvality pracovního života v České republice: certifikovaná metodika*

[online]. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, 2015 [cit. 2022-12-19]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/23606/Methodika_dlouhodobeho_monitorovani_subjektivni_kvality_pracovniho_zivota_v_CR.pdf.

VINOPAL, J.; POSPÍŠILOVÁ, K. 2021. Measurement invariance of the SQWLi instrument over time. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*. 2021, vol. 57, no. 3, s. 343-375.

Vzorová citace

ŠTĚPÁNEK, Martin. Sběr dat o kvalitě pracovního života v České republice v roce 2022. *Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti* [online]. 2022, roč. 15, č. 3-4. Dostupný z: <https://www.bozpinfo.cz/josra/sber-dat-o-kvalite-pracovniho-zivota-v-ceske-republice-v-roce-2022>. ISSN 1803-3687.

[1] Přesné znění otázek a další informace jsou k dispozici na webu Pracovní pohoda: https://www.pracovnipohoda.cz/data/folders/kpz6ab6dzy/metodika_sqwl_2020.pdf

Autor článku:

Mgr. Ing. Martin Štěpánek, M.A., Ph.D.